

Cum sta România la capitolul economie subterana? Mai bine decât credem!

De-a lungul ultimilor 25 de ani, despre dimensiunea economiei subterane a României au fost avansate, oficial și neoficial deopotrivă, estimări care au mers și spre 30-40% din PIB. Problema cu aceste cifre a fost, întotdeauna, sursa și calitatea informațiilor pe baza cărora sa se obțină un rezultat cât mai apropiat de realitate, tocmai de aceea s-a vorbit mereu despre estimări. Cert este ca, în acest moment, avansul tehnologic și o evoluție rapidă a legislației fiscale europene și românești au forțat economia neagră și gri să bata în retragere.

Economia subterana a României reprezintă în jur de o optime din PIB, potrivit *Studiului EY Global Estimări ale Economiei Subterane Globale și Politici de Abordare*, dat recent publicității. Vestea bună este că ponderea acesteia în total este în scădere de la un an la altul, ca parte a unui trend de peste două decenii.

Preocuparea la nivel global a factorilor decizionali pentru a găsi cele mai bune metode de combatere și diminuare a economiei subterane nu este nouă, dar în ultimii ani s-a intensificat. Cauzele sunt multiple: de la sechele bugetare lăsate de criza financiară 2008-2009, până la costurile pandemiei și actuala nesiguranță geo-politică.

Au fost analizate 131 de țări, pe o perioadă de 23 ani (2000-2023), dintre care 119 au avut progrese remarcabile în reducerea ponderii economiei subterane, mai ales în ultimii cinci ani, respectiv cu aproape 6,7% din PIB. Datele studiului arată că ponderea economiei subterane în total PIB global se cifrează la 11,8% în 2023 (sau 19,8%, dacă ne referim la media aritmetică a estimărilor pe țări individuale). În acest context, ponderea atribuită României nu arată deosebit, dar, ce-i drept, cu acest nivel, România rămâne în coada clasamentului UE.

Definiția economiei subterane în accepțiunea Studiului EY

Economia subterana (de asemenea, economia neobservată, neraportată sau economia neînregistrată) cuprinde diverse tipuri de activitate economică neraportată (PIB) a întreprinderilor înregistrate și neînregistrate și este responsabilă doar pentru o parte (adesea semnificativă, totuși) din totalul deficitului fiscal total.

Economia subterana este valoarea adăugată neraportată în PIB a entităților înregistrate și neînregistrate. Este important de subliniat că este o măsură a valorii finale a produselor sau serviciilor neînregistrate, nu ocuparea forței de muncă sau taxele pierdute, care sunt adesea confundate cu acest concept.

Cum sta România?

Care este situația în economia românească la acest moment? Estimarea din studiul amintit, pentru România este de 13,1% din PIB, date pentru 2023, adică doar un procent mai mult față de cifra medie la nivel global.

Sectorul economiei subterane naționale există și nu poate fi negat, dar partea interesantă este aceea a dimensiunii lui, determinată acum după niște criterii clare, luate în calcul pentru toate țările analizate.

Astfel, Studiul EY Global indică faptul că în 2000 economia subterană din România era estimată la 31,3% din PIB, în 2013 la 19,5%, iar în 2019 ajunsese la 15,1%. Tendința de scădere pe termen lung este clară și viteza reducerii este natural mai rapidă comparativ cu alte țări dezvoltate (pentru că se pornește de la o bază mai precară).

Raportul EY include câteva recomandări-cheie pentru factorii de decizie politică în vederea reducerii economiei subterane, astfel:

- Consolidarea încrederii contribuabilului în administrația publică și în sistemul fiscal: gradul de conformare cu obligațiile fiscale crește, atunci când contribuabilii au încredere că impozitele lor sunt cheltuite cu înțelepciune și ca fiecare își plătește partea în mod echitabil.
- Formalizarea întreprinderilor informale: este esențial să se facă mai ușor și mai avantajos pentru întreprinderi să se înregistreze și să funcționeze legal.
- Valorificarea tehnologiei pentru creșterea gradului de conformare cu obligațiile fiscale și detectarea mai bună a non-conformării.
- Utilizarea mai eficientă a informațiilor de la terți: verificări încrucișate ale datelor din sistemul financiar, informații din piața muncii, platforme și baze de date publice și private etc.
- Creșterea unei abordări holistice la nivelul întregii administrații publice și cooperarea internațională: coordonarea eforturilor între agențiile guvernamentale și chiar peste granițe.

Direcția pentru România este cea bună și este momentul ca percepția în privința ponderii economiei subterane în Produsul Intern Brut Național să fie schimbată pe baza unui studiu care arată că, de fapt, realitatea din teren e mai bună decât imaginea subiectivă. Mai avem însă o bucată de drum de parcurs până la media UE, și să ne reamintim că reducerea economiei subterane nu este doar o chestiune de aplicare a legilor de către autorități, ci și de asigurare a unei concurențe loiale și a unui mediu de afaceri sănătos.